

Het zwarte jaar

Ineke Kraïjo

1

Waar is vader?

Roundneem, Ierland, 1847

Met haar ogen wijd open ligt Nora Bell op haar strozak. De maan schijnt door het raam van hun huisje en werpt een witte baan op het lege bed van vader. Vreemd dat hij niet thuisgekomen is. De hele dag heeft Nora op hem gewacht, maar toen de zon begon te zakken is ze toch maar gaan koken: waterige brandnetelsoep met een handje gele mais. Haar zusje Anne had de soep zwijgend en met kleine hapjes naar binnen gelepeld. Daarna was Anne op haar strozak gaan liggen en meteen in slaap gevallen. Ze weet niet eens dat vader niet is thuisgekomen.

Nora legt haar handen op haar buik. Het hongermmonster knaagt er met zijn scherpe tanden een gat dat dag na dag groter wordt. Vader is vandaag met hun laatste geld naar Castlebar gegaan. Hij heeft beloofd terug te komen met eten.

De kerkklok van het dorpje slaat en Nora telt de slagen: acht, negen, tien, elf. Elf uur en vader is nog altijd niet thuis!

De onrust in Nora knaagt nu zelfs harder dan de honger. Voorzichtig stapt ze van de strozak af. Als haar voeten de koude lemen vloer raken, trekt er een rilling door haar hele lijf. Vlug slaat ze haar omslagdoek om zich heen. Ze loopt naar de deur en opent de bovenste helft. Hangend over de onderste helft van

de deur tuurt ze de nacht in. De maan is rond als een koek en helderwit met donkere vlekken. Hij verlicht de huisjes die lager op de heuvel liggen en laat het meertje in het dal glinsteren. De bomen zijn zwart als kale rotsen.

Zal ze een eindje het pad op lopen? Misschien ligt vader wel ergens aan de kant van de weg, te verzwakt om verder te gaan. Of misschien is hij overvallen. Als iemand hem met eten heeft zien lopen, kan hij zomaar zijn neergeslagen en beroofd.

Het is twee jaar geleden dat de aardappeloogst voor het eerst mislukte. Vader trok stinkende, zwarte smurrie uit de grond in plaats van stevige knollen en sindsdien is er honger en ellende.

Anne draait zich kreunend om, maar slaapt door.

Nora aarzelt. Als ze vader tegemoet loopt, moet ze haar zusje alleen laten. Wat nu als Anne wakker wordt en zij er niet is? En waar moet ze vader zoeken?

Nee, het is waanzin. Ze kan beter proberen te slapen en hopen dat vader thuiskomt.

‘Nora, Nora?’

Nora voelt dat ze heen en weer wordt geschud. Moeizaam opent ze haar ogen. Voor haar gevoel heeft ze de hele nacht wakker gelegen, maar blijkbaar is ze toch in slaap gevallen.

Ze kijkt recht in Annes gezicht, dat duidelijk zichtbaar is in het felle ochtendlicht.

‘O, gelukkig,’ zegt haar zusje. ‘Ik kreeg je niet wakker. Ik was bang dat je dood was.’

‘Natuurlijk niet. Ik ga niet zomaar dood, hoor.’

‘Moeder wel. Die werd op een morgen niet meer wakker. Haar ogen bleven gesloten en haar gezicht was zo bleek. Jij had ook je ogen dicht en ik was bang...’

Anne begint te huilen. Nora slaat haar armen om haar zusje heen en trekt haar tegen zich aan. Zachtjes streelt ze Anne over

haar rug. Annes schouderbladen steken uit, puntig en scherp als stenen. Haar zusje wordt met de dag magerder.

‘Moeder was ziek, hè. En ik ben gezond. Ik lig echt niet op een morgen dood in bed.’

Anne knikt en veegt haar tranen weg. Nora kijkt snel over haar schouder naar het bed van vader. Nog steeds leeg! Vader is de hele nacht niet thuisgekomen.

‘Ga jij water halen bij de put?’ vraagt Nora. ‘Dan maak ik soep.’

Soep, het is een groot woord voor water met een handje steenharde mais. Maar het is alles wat ze hebben en het zal het hongermmonster even, heel even, tevreden stellen.

Na het eten van de waterige soep doet Nora een handjevol gekookte mais in een kom en wikkelt ze de kom in een doek. Daarna stopt ze hem in een plunjezak.

‘Ik ga vader zoeken.’

‘Ik ga mee,’ antwoordt Anne terwijl ze opstaat en haar omslagdoek pakt.

‘Nee, dat kan niet. Stel dat vader thuiskomt en er is niemand. Dan gaat hij ons weer zoeken en zo draaien we in een kringetje rond.’

Anne slaat haar armen over elkaar.

‘Ik ga toch mee. Ik zeg wel tegen buurvrouw Bessy dat we vader zoeken en dat we vanavond weer thuis zijn. Dan kan vader op ons wachten als we hem mislopen.’

Nora denkt even na. Anne is zo mager, zo zwak. Misschien moet ze wel helemaal naar Castlebar lopen. Annes blauwe ogen staan dof, haar wangen zijn ingevallen, maar om haar mond zit een koppige trek.

‘Goed, ga maar mee,’ zucht Nora. ‘Misschien is vader gewoon in het dorp. In een pub of zo.’

Niet veel later lopen Nora en Anne het zandpad af naar het dorp. Er staan een paar huisjes, schots en scheef, met kleine stukjes land eromheen, van elkaar gescheiden door muurtjes van lukraak opgestapelde stenen. In het midden is de kerk met het kerkhof en daarnaast ligt O'Reiley's pub. Nora klopt aan bij John O'Reiley. Er klinkt gestommel en de deur wordt geopend. Een magere man met te lange haren vraagt: 'Ja?'

'*Maidin mhaith*, goedemorgen,' zegt Nora. 'Ik... ehm...'

Opeens weet ze niet meer wat ze moet zeggen. Is deze schim, dit geraamte, John O'Reiley? Ze kan zich de pubeigenaar herinneren van jaren geleden, toen moeder nog leefde. John O'Reiley was rond en dik en hij genoot van het leven. De meeste mannen uit het dorp zaten avond aan avond in de pub, te schelden op de Engelse overheersers. Hoe meer *poitín* John schonk, hoe harder er werd gevloekt en gescholden op de Engelsen. Nora is blij dat vader daar niet aan meedeed. Hij zei altijd dat de Engelsen nu eenmaal de baas waren en dat je daar met schelden niets aan kon veranderen.

Aarzelend staat Nora tegenover de magere man.

Anne doet een stap naar voren en zegt: 'Wij zijn Nora en Anne Bell, we wonen op de heuvel.' Ze gebaart achter zich.

'Dat weet ik,' zegt de man. 'Ik ken jullie vader. Vroeger kwam hij nog wel eens, maar de laatste jaren niet meer. Al mijn gasten blijven weg. Niemand in dit hele vervloekte dal heeft een penny om uit te geven, er zijn geen aardappels om *poitín* van te maken. Er zijn niet eens genoeg aardappels om te overleven.'

Nora schuifelt met haar voeten. Dat hoeft de man haar niet te vertellen, ze voelt het iedere dag aan haar lege maag. Ze wil weg bij deze enge vent, met zijn te grote ogen in een te mager gezicht.

'Heeft u vader gezien gisteren? Hij is weggegaan, maar niet teruggekomen.'

'Hij zal wel op een schip naar de *Nieuwe Wereld* zijn gestapt,'

zegt de man schouderophalend. ‘Naar dat land waar alles kan, waar het brood op gouden straten ligt en waar iedere Ier een stuk land krijgt.’

Fel schudt Nora haar hoofd.

‘Dat kan niet. Vader zou ons nooit in de steek laten. Hij zei dat hij naar de stad ging om eten voor ons te halen.’

‘Nou, dan ligt hij ergens aan de kant van de weg te creperen,’ zegt O’Reiley onverschillig. ‘De ene helft van de Ieren vaart weg en de andere helft sterft. Straks lopen er geen Ieren meer in ons mooie land, alleen maar schapen. Dan hebben die rijke landheren hun zin. De laatste keer dat de rentmeester de pacht inde, heb ik hem zelf horen zeggen dat schapen meer opleveren dan Ieren. Wij zijn minder waard dan vee voor die verwaande Engelsen.’

Hij spuugt op de grond. ‘Die *Sasanach*, de Engelsen, met hun bekakte geblaas, hebben alles van ons afgenomen. Ze hebben ons slaven gemaakt in ons eigen land: hard werken en sappelen voor een hongerloontje. En het graan dat we verbouwen moeten we aan de rentmeester geven. Dat is de pacht voor de landheer in dat verre Engeland. Dat moeten we betalen om te wonen in een armzalig huisje. Een huisje op ónze grond, op óns land!’

O’Reiley is steeds harder gaan praten.

De felheid in zijn ogen laat Nora rillen. Ze pakt Anne bij de hand en trekt haar bij die schreeuwende vent vandaan.

‘Die arrogante Engelsen zeggen dat de mislukte aardappel-oogst een straf van God is, maar ik geloof dat zij de aardappels hebben vergiftigd om het Ierse volk uit te moorden. Duivels zijn het,’ roept hij hen nog na. ‘*Diabhals*, allemaal!’

Nora rent weg. Ze sleurt Anne bijna mee. Ze holt naar het kerkje en blijft hijgend staan op het kerkhof. Anne heeft tranen in haar ogen.

‘Wat een engerd,’ zegt ze zacht. ‘En hij wist helemaal niet waar vader was.’

Nora antwoordt niet. Ze kijkt de rijen met graven af. Halverwege ligt moeder. Daar wil ze heen. Misschien geeft dat troost, geruststelling.

‘Kom, Anne.’

Samen lopen ze naar het graf van moeder en daar knielen ze neer. Nora slaat een kruis. Anne doet hetzelfde. Lange tijd zitten de zusjes zwiingend naast elkaar. Nora’s ademhaling wordt langzaam weer rustiger.

Er valt een schaduw over haar heen. Vader Hassett, de pastoor van het kerkje, staat voor hen.

‘Dag Nora, dag Anne. Hoe gaat het met jullie?’

Wat kan ze hier nu op zeggen? Het hongermmonster knaagt alweer met zijn stekelige tanden, ze zit bij het graf van moeder, haar zusje is vel over been en ze weet niet waar vader is, zelfs niet of hij nog leeft.

Ze staat op en zegt: ‘Het gaat goed, maar we zoeken onze vader. Heeft u hem misschien gezien?’

‘Ja, gisteren,’ knikt de pastoor. ‘Hij zat op dezelfde plaats waar je zusje nu zit, bij het graf van jullie moeder. Hij vertelde me dat hij naar Castlebar ging om eten te halen. Ik heb hem een haverkoek gegeven voor onderweg.’

‘Een haverkoek?’ fluistert Nora.

Ze kan zich niet herinneren wanneer ze voor het laatst zo’n koek heeft gegeten. Het enige wat zij de laatste tijd eet, is watersoep met die vieze, harde mais. Vader heeft uitgelegd dat die mais, *Peel’s brimstone*, de hulp is van de Engelsen voor hun hongerende land. Lekkere hulp: keiharde gele stenen die niet eens gemalen kunnen worden. Ze krijgt er buikloop en steken in haar maag van.

‘Dat was gistermorgen,’ zegt vader Hassett. ‘Ik heb hem nagekeken toen hij het pad af liep. En gebeden dat hij veilig in Castlebar zou aankomen. Het is gevaarlijk onderweg, met al dat gespuis.’

Nora knijpt haar handen samen. De pastoor heeft gelijk. Ze heeft verhalen gehoord over ronddolende boeren. Als ze de pacht niet kunnen betalen, komen er soldaten en die slaan de huisjes kapot. De landheer, in het verre, veilige Engeland, interesseert het niet dat de oogst jarenlang mislukt is en de pachters echt niets kunnen betalen. Die arme, hongerige, vervuilde pachters zwermen als bijen over de wegen. En daar loopt vader tussen, met hun laatste geld en zijn haverkoek. Ze hebben hem vast overvallen!

‘Wij gaan ook naar Castlebar,’ zegt Nora. ‘Vader zoeken.’

‘Dat kan niet, Nora,’ roept de pastoor uit. ‘Voor een man is het al gevaarlijk, maar voor twee mooie meisjes helemaal.’

Mooie meisjes. Nora kijkt naar haar zusje. Ooit was Anne mooi, met net zulke blonde vlechten als zijzelf en dezelfde blauwe ogen. Maar Annes blonde haren zijn dof geworden en haar ogen liggen diep in de kassen. Het heldere blauw lijkt versluierd, als water in de mist.

‘Toch gaan we,’ zegt Nora. ‘We moeten vader zoeken.’

Ze heeft haar armen over elkaar geslagen en kijkt de pastoor recht aan.

‘Je laat je niet tegenhouden, dat zie ik wel. Net zo koppig als je moeder.’ De pastoor zucht diep. ‘Laat me jullie dan in ieder geval zegenen en eten geven voor onderweg.’

De pastoor draait zich om en loopt het kleine huisje naast de kerk binnen. Even later komt hij terug met twee haverkoeken.

‘Gods zegen op jullie zoektocht,’ zegt hij.

Hij opent zijn mond, maar sluit hem weer zonder nog iets te zeggen.

Als ze net het dorp uit zijn, breekt Nora heel voorzichtig een stukje van haar haverkoek af. Ze doet haar ogen dicht en luistert naar het kraken van de koek tussen haar kaken.

Wat is het heerlijk stevig in haar mond! Ze zou de hele koek in één keer op willen eten, maar dat doet ze niet. Het is nog een eind lopen naar Castlebar.

Het is stil op de weg, heel anders dan Nora had verwacht. In het dorp werd gezegd dat de wegen vol zouden zijn, overladen met uit hun huis gezette pachters, doelloos rondzwerfend in hun lompen tot ze uitgeput aan de kant van de weg zouden gaan liggen om te sterven. Maar er is niemand en er ligt geen mens aan de kant van de weg. Het is zelfs stiller dan ze zich herinnert van de enkele keren dat ze het dorp uit ging. Drie jaar geleden, voor de honger kwam, ging ze eens met vader mee naar Castlebar. Moeder had prachtige omslagdoeken gebreid en vader wilde ze verkopen. Nora mocht met hem mee. Ze herinnert zich nog dat ze mensen tegenkwamen, met karren en manden, op weg naar Castlebar. In de verte had ze schapen horen blaten en koeien horen loeien. Vandaag hoort ze zelfs geen vogels fluiten. Haar arme landgenoten hebben de vogels allemaal opgegeten. Nora kan zich niet eens meer herinneren hoe vlees smaakt.

‘Is het nog ver?’ fluistert Anne.

Het gezicht van haar zusje is doorschijnend als een *banshee*, een geest die de dood aankondigt. Fijne druppeltjes zweet paren op haar voorhoofd.

‘We zijn nog lang niet op de helft, Anne,’ zegt Nora zacht. ‘Misschien kun je beter teruggaan.’

‘Nee, ik wil bij jou blijven.’ Anne klemt haar lippen op elkaar.

‘Dan gaan we hier even rusten.’

Nora laat zich in het gras aan de kant van de weg zakken. Anne gaat languit naast haar liggen en sluit haar ogen. Het is of ze slaapt. Zo gaat de weg naar Castlebar de hele dag duren!

Stil zit Nora naast haar zusje. Ze streelt over de lange blonde vlechten. Zou zij er net zo doorschijnend uitzien als Anne? Nora voelt zich niet breekbaar. Slap, hongerig, moe, maar niet breek-

baar. Ze moet en ze zal vader vinden. Nora pakt de plunjezak en neemt een klein hapje van de haverkoek.

Na een tijdje wordt Anne wakker. Ze eet wat en dan gaan ze weer verder. Stap voor stap, steeds iets dichterbij Castlebar, dichterbij vader. De zon klimt hoger aan de hemel. Ze komen bij een kruispunt en Nora aarzelt. Wat is de juiste weg? In haar herinnering was het steeds rechtdoor. Stel je voor dat ze verkeerd loopt. Dan moeten ze misschien urenlang dwalen, op weg naar niets.

Op goed geluk steekt ze het kruispunt over. Aan de rand van de weg ziet ze een oude vrouw die een handkar duwt met daarop een mand, een driepotig krukje en wat stro.

‘Is dit de weg naar Castlebar?’ vraagt ze.

‘Ja,’ knikt de dame. ‘Eerst kom je door Breaghwy. Daar is een gaarkeuken. En dan is het nog een uur lopen.’ Ze kijkt naar Anne. ‘Of misschien wel twee uur.’

Nora bedankt de oude vrouw en loopt door. Het wordt snel drukker op straat en voor haar uit krioelen mensen door elkaar. Al gauw komen ze terecht in een wirwar van mensen. Waar komen zij allemaal vandaan? Mannen met karren vol huisraad, vrouwen met kinderen op hun heup, een oude vrouw met vaalgrijs haar die alleen een onderjurk draagt. Haar stakerige benen met kapotte voeten steken er onderuit. Dit is het gespuis waar vader Hasset het over had, uit hun huis gezette pachters of mensen die hun laatste bezittingen proberen te ruilen voor wat eten, voor een kans om nog een paar dagen langer te leven. Nora verbergt de plunjezak onder haar omslagdoek en grijpt Annes hand.

‘Blijf dicht bij me,’ zegt ze zacht.

Hand in hand lopen ze verder. Anne gaat steeds langzamer lopen. Zweet gutst over haar gezicht.

Langs de weg stroomt een klein beekje. Daarnaast zitten men-

sen, hologig in het niets te staren. Een moeder ligt uitgestrekt en met wijd open ogen in het gras, terwijl een peuter met zijn hoofd op haar buik ligt te slapen, zijn duimpje in de mond. Naast haar ligt een grauwe plunjezak. Een graatmagere man loopt naar de doodstille vrouw toe en grist de plunjezak weg.

‘Stop, dief!’ roept Nora, maar de man rent weg.

De vrouw lijkt het niet eens gemerkt te hebben.

Aarzelend kijkt Nora hem na. Misschien zit alles wat die vrouw bezit in de plunjezak, dus ze zou de dief achterna moeten rennen. Maar haar voeten doen pijn en het brandende gat in haar maag wordt bij iedere stap groter.

‘Nora, ik moet rusten,’ hijgt Anne. ‘Ik kan niet meer, echt niet.’

Nora had niet gedacht dat Anne nog bleker kon worden. Haar gezicht is nu bijna grijs.

‘We gaan hier zitten,’ beslist Nora en ze laat zich naast de vrouw in het gras vallen. Ze wil haar plunjezak pakken om een hapje van haar haverkoek te nemen. Maar dan ziet ze een oudere man naar haar kijken, met een vreemde gloed in zijn ogen. Ze kan hier niet eten, voor de ogen van al die uitgehongerde mensen, maar drinken kan wel. Nora buigt zich over haar plunjezak. Met haar rug naar de mensen toe pakt ze de doek waar ze de kom met gekookte mais in heeft gestopt. De mais kiept ze los in de doek. Dan haalt ze de kom uit de plunjezak en vult hem met water uit het beekje. Haar zusje drinkt met kleine slokjes. Daarna gaat ze liggen, haar ogen gesloten.

Niet veel later is Anne weer in slaap gevallen. Nora streelt over haar haar. Ze had gehoopt in vier uur in Castlebar te zijn, maar zo gaat het de hele dag duren. En dan moeten ze ook nog terug. Dat lukt nooit.

Als de zon op het hoogste punt staat, wordt Anne wakker. Ze heeft iets meer kleur gekregen.

‘Ik kan weer verder,’ zegt ze.

Nora werpt een blik op de moeder met de peuter. Ze ligt nog steeds in dezelfde houding, met de slapende peuter op haar buik. Nora denkt terug aan haar eigen moeder, toen ze zelf een kleuter was. Ze ging eens samen met moeder bessen zoeken. Het was warm en ze hadden heel ver gelopen. Ze gingen in het gras rusten en Nora had met haar hoofd op moeders borst geslapen. Toen ze wakker werd, had moeder een krans gevlochten van rode dophei en op haar hoofd gezet. 's Avonds had moeder *colcannon* gekookt. Wat was alles toen mooi en goed geweest.

Hoe dichter ze Breaghwy naderen, hoe drukker het wordt.

Opeens blijft Anne stilstaan, snuivend in de lucht, als een paard.

‘Ik ruik soep.’

Nora ruikt het ook, het hongermonster wordt wakker van de geur.

‘Dat is vast de gaarkeuken waar die vrouw het over had.’

‘Laten we daarheen gaan,’ zegt Anne smekend. ‘Het ruikt zo lekker.’

Nora knikt. De weg maakt een scherpe bocht en daar ligt Breaghwy, een klein dorp met een kerk in het midden. Bij de kerk staat een lange, lange rij mensen met een kom in de hand. Nora aarzelt. De rij lijkt eindeloos, het duurt vast uren voor ze aan de beurt zijn. Maar Anne is zo doorschijnend, ze heeft echt iets versterkends nodig.

Zwijgend gaat Nora met Anne in de rij staan. Achter hen sluit een vrouw aan. Nora ziet haar ribben door de jurk heen en de mond en tanden van de vrouw zijn groen. Ze heeft vast gras gegeten. De vrouw zegt niets en staart met een lege blik voor zich uit, een levende dode. Nora wil haar niet aankijken en tuurt strak naar de kom in haar hand. Ze wacht.

Eindelijk zijn ze aan de beurt. Een vriendelijke vrouw schenkt

een grote lepel soep in haar kom. Ze draait zich om naar Anne.

‘Heb jij geen kom?’

Anne schudt haar hoofd.

‘We doen samen,’ zegt Nora.

‘Kom dan maar hier,’ zegt de vrouw en ze geeft een extra schep soep.

Nora en Anne gaan aan de kant van de weg zitten en nemen om de beurt een slok van de soep. Hij is heet, er zitten stukken kool in en er drijft zelfs wat vet in. Genietend sluit Nora haar ogen. Als de kom leeg is, laat ze hem Anne helemaal uitlikken. Dan gaan ze verder naar Castlebar.

Nora slaat haar arm om Annes middel. Haar zusje leunt zwaar op haar, maar ze klaagt niet.

In de verte is de stad al te zien, de stad waar vader moet zijn. Aan het begin van de dag keek Nora iedere man die ze tegenkwam aan in de hoop vader te zien, maar het laatste uur kijkt ze alleen naar haar eigen voeten. Ze zijn vuil en haar tenen zijn kapot door de vele stenen op de weg. Lopen, stap na stap, voet na voet.

De ene haverkoek is al op, de andere bewaart ze, voor de terugweg. Daar moet ze nu niet aan denken. Dat hele eind nog een keer lopen... Ze kan bijna niet meer. En Anne al helemaal niet.

Eindelijk zijn ze in Castlebar. Verwonderd kijkt ze om zich heen. De stad is zo anders dan ze zich had voorgesteld. Er zijn winkels en tussen de uitgeputte, in lompen gehulde pachters lopen mensen in nette kleding. Een deftige dame met een hoed met bloemen komt Nora tegemoet. Ze trekt even haar neus op en gaat gauw een bakkerswinkel binnen.

‘Hoe vinden we vader hier?’ vraagt Anne zacht.

‘Hij had geld. Misschien wilde hij wel brood kopen.’ Nora wijst naar de bakkerij. ‘Laten we daar naar binnen gaan.’

Nora opent de deur. De geur van versgebakken brood is onweerstaanbaar en ze ademt diep in. Achter de toonbank staat een dikke vrouw met een wit schort voor. Ze overhandigt een krentenbrood aan de dame met de bloemenhoed.

‘Mevrouw,’ begint Nora, ‘heeft u misschien...’

Voor ze haar zin af heeft kunnen maken, komt de dikke vrouw achter de toonbank vandaan. Dreigend heft ze een grote houten deegroller.

‘Paupers, armoedzaaiers,’ schreeuwt ze. ‘Wegwezen hier!’

‘Maar ik wilde...’

De vrouw haalt uit en Nora duikt in elkaar. De deegroller komt hard op haar schouder terecht. Een vlammeende pijn trekt door haar lichaam en Nora hapt naar adem.

‘Mijn winkel uit, bedelaars,’ gilt de vrouw. ‘Ga naar het armenhuis. Werk voor je geld!’

Nora draait zich om en holt met Anne de winkel uit.

Buiten blijft ze hijgend staan. Haar schouder doet pijn en haar handen trillen.

Wat een afschuwelijk mens!

‘Wat moeten we nu doen?’ vraagt Anne met een bibberende stem.

‘Ik weet het niet,’ zegt Nora. ‘Misschien kunnen we naar het armenhuis gaan. Ik heb gehoord dat er huizen zijn waar sterke mannen kunnen werken in ruil voor een maaltijd. Misschien is vader daar.’

‘Vader had toch geld,’ zegt Anne. ‘Daarom ging hij naar Castlebar, om eten te kopen.’

‘Dat was maar een klein beetje. Misschien wilde hij meer verdienen.’

Nora gelooft het zelf niet. Ze heeft geen idee hoe ze vader moeten vinden in deze stad vol haveloze mensen.

‘Kom, we gaan naar het armenhuis.’ Haar stem is te hard,

maar zo kan ze Anne overtuigen. En zichzelf.

Nora loopt naar een man toe. Hij duwt een kar waarop een oude vrouw ligt te slapen.

‘Weet u waar het armenhuis is?’ vraagt Nora.

De man wijst voor zich uit.

‘Gewoon rechtdoor en na de kerk rechts. Maar daar moet je niet heengaan. Het armenhuis is vol zieken. De helft van de mensen heeft tyfus en zal het armenhuis nooit meer lopend verlaten. Mensen gaan er heen om te sterven op stro in plaats van buiten langs de weg. Je kunt er beter in een grote boog omheen lopen.’

‘Ik dacht dat je er ook kon werken,’ zegt Nora.

‘Nee, je kunt buiten de stad stenen hakken, in een steengroeve. Zwaar werk in ruil voor twee maaltijden per dag. Niets voor meisjes.’

De man loopt weer door.

‘Laten we gaan zitten,’ zegt Anne.

Ze gaat op de stoep zitten en legt haar hoofd op haar opgetrokken knieën. Haar schouders schokken. Nora slaat een arm om haar heen. Ze zou ook willen huilen, maar dat kan niet. Zij is vier jaar ouder dan Anne, dus ze moet voor haar zusje zorgen. Stil streelt Nora de knokige schouders.

‘Nora? Nora Bell?’ hoort ze opeens.

Nora kijkt verrast op. Wie kent haar in deze stad?

Een man met een lange baard komt haar kant op. Hij heeft een vuile doek om zijn hoofd gewonden. Als hij dichterbij komt, herkent ze hem. Het is Danny Griffin uit hun dorp, een oudere man die regelmatig naast vader in de kerk zit. Nora en Anne zitten altijd aan de andere kant, bij de vrouwen.

‘Wat doen jullie helemaal hier?’ vraagt Danny.

‘Wij zoeken vader.’

‘O, ik heb slecht nieuws.’ De man kijkt naar zijn voeten. ‘Jullie vader is opgepakt.’

‘Opgepakt? Dat kan niet, dat is niks voor mijn vader.’

‘Ja, ik ben samen met hem hiernaartoe gelopen gisteren,’ zegt Danny. ‘We hadden beiden een klein beetje geld en we wilden graan kopen. Dat zou hier het goedkoopste zijn. Maar vlak voor Castlebar werden we overvallen.’

‘Wat erg,’ roept Nora uit.

‘Een man sloeg ons met een steen op het hoofd. Daarna weet ik niets meer. Toen ik weer bijkwam, lag je vader naast me, met gesloten ogen en bloed op zijn voorhoofd. Even later kwam hij ook bij, met vreselijke hoofdpijn. Toen bleek dat ons geld gestolen was.’

‘En daarna?’

Danny haalt zijn schouders op.

‘Wat konden we doen? We zijn doorgelopen, in de hoop op een wonder. In Castlebar zagen we een man die graan verkocht. We vertelden hem dat we waren beroofd en vroegen of hij ons wat wilde geven, maar de man weigerde. Terwijl ik probeerde hem te overtuigen, deed je vader een greep in de zak en rende weg met zijn handen vol graan. Ik vluchtte ook, want de graanverkoper zag mij natuurlijk als handlanger. We verstopten ons en toen ben ik je vader kwijtgeraakt.’ Danny zwijgt even. ‘Ik was alleen, hongerig en ik had vreselijke hoofdpijn. Ik ben in een greppel gaan liggen wachten op de dood. Sterven zou barmhartig zijn. Maar de dood kwam niet. Daarom ben ik uiteindelijk maar opgestaan en voorzichtig de straat opgegaan, op zoek naar eten. Daar hoorde ik dat je vader was opgepakt.’

‘Waar is hij naartoe gebracht?’

‘Naar de gevangenis, even buiten Castlebar.’

Zelfs het hongermonster zwijgt.

Het is 1847. Ierland wordt al jaren geteisterd door een vreselijke hongersnood...

De zestienjarige Nora woont in een dorpje in het westen van Ierland. Als Nora's vader op een dag met zijn laatste geld naar de stad vertrekt om graan te kopen, keert hij niet meer terug. Samen met haar zusje Anne besluit Nora naar hem op zoek te gaan. Dat is het begin van een gevaarlijke reis dwars door het geteisterde Ierland, waar de mensen omvallen van de honger en misdadigers vrij spel hebben.

Tijdens haar zoektocht ontmoet Nora Mary, die door haar man Michael betrokken is geraakt bij een verzetsgroep tegen de Engelse overheersers. Weet zij meer over Nora's vader? En belangrijker nog: zal Nora haar vader ooit terugzien?

Ineke Kraijo heeft inmiddels ruim dertig boeken op haar naam staan. Ze won verschillende keren Het Hoogste Woord, en stond op de nominatie voor de Thea Beckmanprijs. Eerder schreef ze onder andere de historische (jeugd)romans *Kate*, *Rose* en *Eileen*, die zich ook in Ierland afspeelen.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 266 2380 6 NUR 285

9 789026 623806